

BASISVAARDIGHEDEN VERSTERKEN

Leerlingen die onvoldoende basisvaardigheden hebben, krijgen problemen in het (vervolg)onderwijs en bij hun latere functioneren in de maatschappij. Dat is zorgelijk, vindt ook SLO. Dit najaar komt SLO met een online platform om leraren, schoolleiders en bestuurders handreikingen te bieden bij het versterken van basisvaardigheden van leerlingen.

DOOR BRIGITTE BLOEM

SLO, het expertisecentrum voor curriculumontwikkeling, brengt in opdracht van het ministerie van OCW in kaart waar en in welke mate de ontwikkeling van de basisvaardigheden stagneert. Om vervolgens kennis en handreikingen te ontsluiten die scholen gericht in kunnen zetten om te werken aan de basisvaardigheden van hun leerlingen.

Taal-Nederlands

“Als curriculumontwikkelaars vinden we het belangrijk dat we allereerst helder krijgen waar we het over hebben als we spreken over basisvaardigheden taal-Nederlands”, zegt Inge Jansen van SLO. “Het gaat daarbij om de taalvaardigheid die leerlingen als basis nodig hebben om te functioneren in het onderwijs en de samenleving. Het gaat om de domeinen lezen, mondelinge taalvaardigheid, schrijven en taalbeschouwing/taalverzorging. Het domein taalbeschouwing/taalverzorging staat in dienst van de eerste drie”, legt Inge uit.

Om te zien waar de problemen zitten, heeft SLO nationale en internationale onderzoeken bekeken. Inge: “De grootste uitdagingen zijn schrijven en diep lezen. Maar liefst 27 procent van de groep 8-leerlingen behaalt niet het basisniveau schrijven. Daarnaast scoort Nederland op het gebied van diep lezen onder het OESO-gemiddelde, waar we eerder nog daarboven zaten.” Doorgaans wordt vooral aan de makkelijk toetsbare onderdelen spelling, grammatica en lezen veel aandacht besteed, is haar ervaring. “Er wordt beduidend minder onderwijstijd besteed aan schrijfvaardigheid en mondelinge taalvaardigheid”, aldus Inge. “SLO adviseert daarom om de aandacht en tijd evenrediger te verdelen over de taaldomeinen. Juist omdat de taaldomeinen elkaar versterken.”

Rekenen-wiskunde

Het begrip basisvaardigheden geeft de associatie dat het gaat om basisbewerkingen, maar het omvat veel meer dan dat. Het gaat zowel om kennis, vaardigheden als inzichten. Juist die combinatie zorgt voor voldoende gecijferdheid. Nationaal en internationaal onderzoek laat zien dat bij rekenen-wiskunde veruit de meeste leerlingen het basisniveau halen. “Dat zou gerust moeten stellen, maar we constateren veel verschil tussen verschillende doelgroepen”, zegt curriculumontwikkelaar Iris Verbruggen van SLO. Daarnaast wordt de ambitie dat 65 procent van de leerlingen het (hogere) streefniveau haalt niet gehaald.”

“Scholen moeten zich meer bewust worden dat ze op rekegebied hogere verwachtingen kunnen hebben van alle leerlingen”, vindt Iris. “Bovendien worden leerlingen die meer aankunnen te weinig bediend, waardoor zij zich minder goed kunnen

Voorbeeld uit de praktijk

Franca van den Berg geeft les op het Taalbrug College in Eindhoven, een school voor speciaal onderwijs voor leerlingen in de leeftijd van 12 tot 20 jaar met een communicatieve en/of auditieve beperking. “Op het Taalbrug College werken de leerlingen intensief aan de domeinen lezen, schrijven en mondelinge taal, maar het zijn geen aparte lessen”, vertelt Franca. “In het hele onderwijs komt taalontwikkeling voortdurend aan bod en zijn we alert op kansen voor taalleermomenten. Alle onderdelen van taal-Nederlands passen ze toe in de projecten die ze doen. Het grote voordeel is dat ze hun taalvaardigheid zo op allerlei manieren oefenen in een betekenisvolle context. Ze schrijven bijvoorbeeld een e-mail naar een organisatie. Daar zitten allerlei onderdelen van taalbeheersing in. Eerst gaan leerlingen met elkaar in discussie over hoe ze het willen aanpakken. Vervolgens schrijven ze hun boodschap in concept. Dan gaan ze in groepjes in gesprek hoe de tekst over zal komen bij de ontvanger en herschrijven ze de tekst. Tot slot evalueren ze elkaars werk, waarvan iedereen ook weer leert.”

Bij rekenen gebeurt min of meer hetzelfde. Franca: “Juist ook in andere vakken zijn we bewust bezig met meten, wegen en rekenen. We zijn bovendien extra alert op de taligheid van veel rekenopgaven. Dat hoeft wat mij betreft niet te veranderen. De samenleving is heel talig en onze leerlingen moeten daar toch mee leren omgaan.”

ontwikkelen. Zij hebben meer uitdaging nodig.” In het voortgezet onderwijs in Nederland is 16 procent van de 15-jarigen onvoldoende gecijferd. “Deze doelgroep heeft extra aandacht”, stelt Iris. SLO ziet bovendien aanleiding om het aanbod van rekenen-wiskunde onder de loep te nemen. Iris: “In onze data-intensieve samenleving worden vaardigheden als kritisch kwantitatief denken en rekenwiskundig probleemoplossen steeds belangrijker, zowel voor de eigen redzaamheid als voor burgerschap.”

Curriculumbewustzijn

De eerste stap voor scholen is om te onderzoeken hoe het gesteld is met de basisvaardigheden taal-Nederlands en rekenen-wiskunde bij de eigen leerlingen. Om vervolgens te bekijken hoe je als school op basis van je visie de basisvaardigheden kunt versterken. “Met een samenhangend curriculum kunnen we de basisvaardigheden van leerlingen aanzienlijk versterken”, weet Inge. “Dat vraagt om curriculumbewustzijn en in het voortgezet onderwijs om intensieve samenwerking tussen leraren van de verschillende vakken. Door de rijke context wordt onderwijs zo veel betekenisvoller, leuker en interessanter voor de leerlingen.”

Online platform

Dit najaar lanceert SLO een online platform met achtergrondinformatie en praktische handreikingen voor het versterken van de basisvaardigheden. SLO wil met het platform vooral de kennis en kunde van onderwijsprofessionals vergroten, zodat zij op een onderbouwde manier keuzes kunnen maken uit het aanbod. De nadruk ligt in eerste instantie op rekenen-wiskunde en taal-Nederlands. In een later stadium legt SLO de verbinding met digitale geletterdheid en burgerschap. Ga voor meer informatie naar www.slo.nl/basisvaardigheden.

Actualisatie kerndoelen

Op korte termijn gaat SLO scholen en betrokken onderwijsorganisaties extra ondersteunen met producten en kennis over basisvaardigheden. Daarnaast moeten de basisvaardigheden ook structureel goed omschreven staan in het curriculum. SLO is daarom in opdracht van het ministerie van OCW gestart met de actualisatie van kerndoelen Nederlands, rekenen-wiskunde, burgerschap en digitale geletterdheid. Deze leergebieden hebben een duidelijke relatie met basisvaardigheden. Hierdoor wordt de opdracht aan scholen verhelderd en wordt het beheersen van basisvaardigheden structureel vastgelegd in wetgeving.

“Met een samenhangend curriculum kunnen we de basisvaardigheden van leerlingen aanzienlijk versterken.”

